

מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת

הדף הזה מסכם את כל הנושא במילים פשוטות. קוראים לאט, חלק אחר חלק. אחרי כל חלק עוצרים ומספרים לעצמכם מה למדנו.

הנושא במבט כולל

ציר זמן:

- הספר הלבן (1939): הגבלת עלייה וקרקעות - היישוב הגיב במאבק.
- 1944-1945
- מחלוקת: הסזון (1944-1945) - פעולת ההגנה נגד האצ"ל
- 1945-1946
- תנועת המרי (1945-1946): שיתוף פעולה של ההגנה, האצ"ל והלח"י נגד הבריטים.
- 29.11.1947
- כ"ט בנובמבר 1947: החלטת החלוקה באו"ם.
- הציר מסודר לפי תחילת האירוע או התקופה (תקופות יכולות לחפוף). הנוסח מחומר הלימוד; התאריכים 14.5 ו-15.5.1948 לפי הספרייה הלאומית ומוזיאון ההגנה.

ציר זמן:

- מלחמת האזרחים (1947-1948): קרבות בין יהודים לערבים בארץ.
- 14.5.1948
- הכרזת המדינה (14.5.1948).
- 15.5.1948
- פלישת צבאות ערב (15.5.1948).
- 1948
- פירוק האצ"ל והלח"י על ידי הממשלה הזמנית (תהליך שנמשך במהלך 1948, אחרי הכרזת המדינה).
- הציר מסודר לפי תחילת האירוע או התקופה (תקופות יכולות לחפוף). הנוסח מחומר הלימוד; התאריכים 14.5 ו-15.5.1948 לפי הספרייה הלאומית ומוזיאון ההגנה.

1 מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת — מוכנות היישוב היהודי לקבל עצמאות יש מוסדות לאומיים, תשתית כלכלית, כוח צבאי, מערך שירותים בתחום הכלכלי-חברתי, בשלות של התודעה הלאומית. אם יפלו צבאות ערב, תהיה זו פלישה למדינה עצמאית וריבונית, והדבר יקל על גיוס דעת הקהל העולמית לבלימת הפלישה. כינון מדינה ריבונית יאפשר גיוס חובה והגדלה של הכוח היהודי הלוחם, שהיו הכרחיים בתנאי המלחמה הקשים. כינון מדינה ריבונית יאפשר פתיחת השערים לעלייה ובעקבותיה יגדל הכוח הלוחם. כינון מדינה ריבונית יאפשר הטלת מיסי חובה למימון של חלק מהוצאות המלחמה

2 מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת - המשך — טענה שאין בכוונתו לפרק את הפלמ"ח אלא את מטה הפלמ"ח,

כי זהו צעד הכרחי ונכון 2 מיישוב למדינה - רקע בשנות ה-40 התמודד היישוב עם שאלת המדינה היהודית: כיצד להשיגה ומה יהיה אופיה. פילוג בין הזרמים: ההסתדרות והמפא"י מול הרוויזיוניסטים, והמחתרות מול ההנהגה הממסדית.

3 מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת - המשך — אחדות ומחלוקת ביישוב אחדות: שיתוף פעולה במוסדות הלאומיים (הסוכנות, ההסתדרות, ההגנה), נגד המנדט. מחלוקת: הסזון (1944-1945) - פעולת ההגנה נגד האצ"ל; תנועת המרי העברי (1945-1946) - שיתוף פעולה של ההגנה, האצ"ל והלח"י נגד הבריטים; פירוק האצ"ל והלח"י על ידי הממשלה הזמנית (תהליך שנמשך במהלך 1948, אחרי הכרזת המדינה). ההחלטה על הקמת ממשלה זמנית והכרזת המדינה איחדה את היישוב סביב מטרה לאומית משותפת. 2 דרכי ההתמודדות עם המנדט ההסתדרות ומפא"י: שיתוף פעולה מדיני ודיפלומטי עם בריטניה ובין-לאומי. הרוויזיוניסטים והאצ"ל: מאבק מזוין ומחתרתי נגד הבריטים. ההגנה: הכשרות, עזרה לעלייה בלתי חוקית, התיישבות חופשית.

4 מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת - המשך — הכרזת המדינה וראשית המדינה מועצת העם החליטה על הכרזת מדינה עם סוף המנדט, 14 במאי 1948. מלחמת העצמאות החלה בסוף נובמבר 1947, למחרת החלטת החלוקה, ונמשכה עד הסכמי שביתת הנשק (מחצית ראשונה של 1949); הכרזת המדינה (14.5.1948) ופלישת צבאות ערב (15.5.1948) היו ציון מרכזי בתוכה. היישוב הפך למדינה: ממשלה זמנית, צה"ל כצבא המדינה, כנסת נבחרת. 2 המאבק נגד המנדט בשנות ה-40 הספר הלבן (1939): הגבלת עלייה וקרקעות - היישוב הגיב במאבק. עלייה בלתי חוקית (העפלה): ספינות מעפילים, מחנות מעצר בקפריסין. תנועת המרי (1945-1946): שיתוף פעולה של ההגנה, האצ"ל והלח"י נגד הבריטים.

5 פרשת אלטלנה (יוני 1948) — למה הפרשה עוררה מחלוקת כה עזה ההחלטה של בן-גוריון לירות על האוניה הביאה לירי הדדי, הרוגים ופצועים ולאובדן נשק חיוני למדינה. הפרשה כמעט הפכה למלחמת אזרחים, בעיצומה של מלחמה הרת גורל. הנהגת היישוב ראתה בסירוב אצ"ל למסור את הנשק סירוב לקבל את מרות הממשלה, וניסיון למרד. בגין ראה בכך רדיפה פוליטית נגד הימין. ביוני 1948 הגיעה אלטלנה לכפר ויתקין ובה נשק ואנשי אצ"ל, בתקופת שילוב הארגון בצה"ל. מחלוקת על מסירת הנשק התפתחה לעימותים עם צה"ל. האוניה הפליגה לחוף תל אביב, שם הופגזה בפקודת בן-גוריון ועלתה באש. רקע לאירוע: ויקיפדיה באנגלית, Altalena Affair; נימוקי המחלוקת: אוסף שאלון 2261.

6 מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת - המשך — מהכרזה למלחמה כ"ט בנובמבר 1947: החלטת החלוקה באו"ם. מלחמת האזרחים (1947-1948): קרבות בין יהודים לערבים בארץ. הכרזת המדינה (14.5.1948); פלישת צבאות ערב (15.5.1948): תחילת השלב של מלחמת העצמאות מול צבאות ערב (המלחמה עצמה החלה ב-30.11.1947). הערת תיקון: ההכרזה הייתה ב-14.5.1948 והפלישה ב-15.5.1948 (בחצות עם סיום המנדט), לא באותו יום; הלחימה החלה כבר ב-30.11.1947. מקורות: הספרייה הלאומית <https://www.nli.org.il/he/discover/israel/israeli-history/israel-wars/independence-war>; מוזיאון ההגנה <https://www.hahagana.org.il/independencewar/?itemId=49637> מושגי מפתח לחזרה טענה

מה שואלים בבגרות על הנושא הזה?

- ביסוס הטענה בציטוט או התייחסות ישירה לקטע
- נימוק עמדה באמצעות מושגים מקצועיים

- מוכנות היישוב היהודי לקבל עצמאות
- מיישוב למדינה - רקע
- אחדות ומחלוקת ביישוב
- דרכי ההתמודדות עם המנדט

טעויות נפוצות — תזכורת אחרונה:

- מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.
- שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.
- כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחווין.

מבוסס על חומרי עמוד הנושא באתר ועל מוקדי הלימוד של משרד החינוך (תכנית אשנב). חומר לתרגול ולחזרה עצמית.